

Til august starter et togt, som skal gennem den tykke polaris for at finde ud af, om Nordpolen faktisk er en del af Grønland. Det sker i et samarbejde mellem Danmark, Sverige og Canada, hvor to isbrydere skal besøge et næsten ukendt område af det Arktiske Ocean.

Nordpolen kan

At det snart kan bevises, at Nordpolen faktisk er grønlandsk lyder måske som en dårlig vittighed, men det kan blive virkelighed, når Danmark undersøger mulighederne for at udvide kontinentalsoklens grænser nord for Grønland.

Årsagen er, at Danmark i 2004 ratificerede FN's havretskonvention, som gør det muligt – under visse forudsætninger – at kræve kontinentalsoklens grænser udvidet ud over de normale 200 sømil. Det svarer til 370,4 kilometer ud i havet. Hvis Danmark – eller rigsfællesskabet med Færøerne og Grønland, som

der rettelig er tale om – skal udnytte de muligheder som konventionens artikel 76 giver, så skal et krav forelægges FN's Kommission for Kontinentalsoklens Grænser inden for 10 år efter ratifikationen af konventionen.

Sommerens togt til områderne nord for Grønland hedder LOMROG-ekspeditionen og er et samarbejde mellem Sverige, Canada og Danmark, hvor to store isbrydere skal besøge et næsten ukendt område af det Arktiske Ocean. Turen starter fra Tromsø i Norge den 12. august og forventes at vare i godt en må-

ned. Det er det første ud af formodentlig tre togter i det Arktiske Ocean og er en efterfølger til et feltarbejde fra havisen, som blev lavet i samarbejde med Canada i foråret 2006.

Arbejdet med at kunne udvide grænserne hedder "Det Danske Kontinentalsokkelprojekt" og er et samarbejde under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling med deltagelse af blandt andet Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS), Danmarks Rumcenter, Farvandsvæsenet og Dansk Polarcenter. Projektet har Viden-

være grønlandsk

Russisk atomisbryder

Navn: "50 Let Pobedy"
 ("50 Years of Victory").
 Færdigbygget i 2007.
 Længde: 159 meter.
 Bredde: 30 meter.
 Vægt: 25.000 tons.
 Isbrydning: Kan sejle igennem 2,8 meter is ved 3 knob.
 Maksimal fart: 18 knob.
 Besætning: 138 personer.

(Billedet er dog et søster-skib).

FOTO: SCANPIX

skabsministeriet som finansieringskilde og GEUS som projektleder.

Naturlig forlængelse af landmassen

Der eksisterer kun meget sparsomme data fra området nord for Grønland, som kan bruges i forbindelse med Kontinentalsokkelprojektet. Derfor vil der under togtet blive indsamlet en lang række data om området, hvor det specielt er data om vanddybde, tykkelse af aflejringerne under havbunden og hvordan selve jordskorpen er under sedimenterne, der er interessante for den danske del af projektet. Disse data skal danne grundlag for, om Danmark kan udvide kontinentalsoklens grænser.

En udvidelse kræver dog, at kontinentalsoklen er en naturlig forlængelse af den grønlandske landmasse. Er den det, og opfyldes de øvrige betingelser i artikel 76 af havretskonventionen, tilfalder ressourcerne i undergrunden samt de dyr, der lever på bunden af havet, det land, som har udvidet grænserne. Det betyder, at eventuelle olieforekomster nord for Grønland vil tilfalde Grønland.

Den svenske isbryder Oden

Forskningsarbejdet på togtet foregår om bord på den svenske polarisbryder Oden. Inden togtets start har Oden fået installeret et nyt og meget avanceret flerstråle-ekkolodssystem finansieret

af svenske bevillinger. Til de seismiske undersøgelser er der udviklet et nyt udstyr i samarbejde med Geologisk Institut på Aarhus Universitet. Udviklingen af udstyret er baseret på tidligere års erfaringer med indsamling af seismiske data i isfyldt farvand.

Nogle af de nye instrumenter er bygget ind i skroget på Oden, som derfor har ligget på værft i Sverige i en måneds tid. Det ombyggede skib har også i midten af maj ligget til skue ved Lange-linie, hvor den svenske kronprinsesse og den danske kronprins var inviteret for at få et indblik i det kommende arktiske forskningstogt.

Russisk assistance

I sagens natur er det Arktiske Ocean et område, som stiller særligt store krav til de fartøjer, der skal bruges, for det er ikke unormalt, at der er istykkelser på op til fem meter. Under de forhold kan det være svært, selv for Oden, at gennemføre en sejlads med en jævn hastighed, hvilket er vigtigt for at få gode målinger. Derfor har projektet hyret en af verdens kraftigste isbrydere – nemlig en russisk atomisbryder.

Denne russiske isbryder vil lægge sig foran Oden og lave en sejlrende, som Oden kan bevæge sig frem i. Men ellers vil søfolkene bestræbe sig på at finde åbninger i isen, da det gør arbejdet

endnu lettere – også fordi sammenpresset polaris mere eller mindre lukker sig lige efter skibene igen. En anden fordel med to skibe er, at sikkerheden bliver væsentligt forbedret. Derudover er der tid at spare, da sejladsen kan gennemføres hurtigere, og det er vigtigt, da det koster omkring 750.000 – 800.000 kroner i døgnet at køre ekspeditionen.

Stærkt samarbejde

Selvom kontinentalsoklen i det Arktiske Ocean uden for 200 sømil eventuelt skal deles mellem flere lande, samarbejder Danmark med en række lande for at skaffe et tilstrækkeligt datagrundlag.

– Det er rigtigt godt, at vi har nogle flere lande med, for så er der flere om at betale de meget store omkostninger ved ekspeditionen, og derudover kan vi udnytte den viden og erfaring, som specielt svenskerne har med denne type af ekspeditioner, siger seniorrådgiver Christian Marcussen fra GEUS, som også kan fortælle, at flere lande faktisk, over for FN, potentielt kan gøre krav på den samme udvidede kontinentalsokkel:

– Hvis for eksempel både Danmark og Canada efter FN-reglerne kan bevise, at havbunden er en naturlig forlængelse af deres territorier, så tager FN ikke stilling til, hvem der skal have retten til området, men nøjes med at konstatere,

"Oden"

Færdigbygget i 1988.
 Længde: 107,8 meter.
 Bredde: 31 meter.
 Vægt: 11.000-13.000 tons.
 Isbrydning: kan sejle igennem 1,9 meter is ved 3 knob.
 Maksimal fart: 16 knob.
 Besætning: 19 personer.
 Gæster/forskere: ca. 50 personer.
 Er for nylig blevet udstyret med et skrogmonteret multibeam, så det er beskyttet mod isen.

at det er korrekt, at begge lande har ret, og så må de så selv finde ud af, hvordan de vil dele området med overlappende krav, uddyber han.

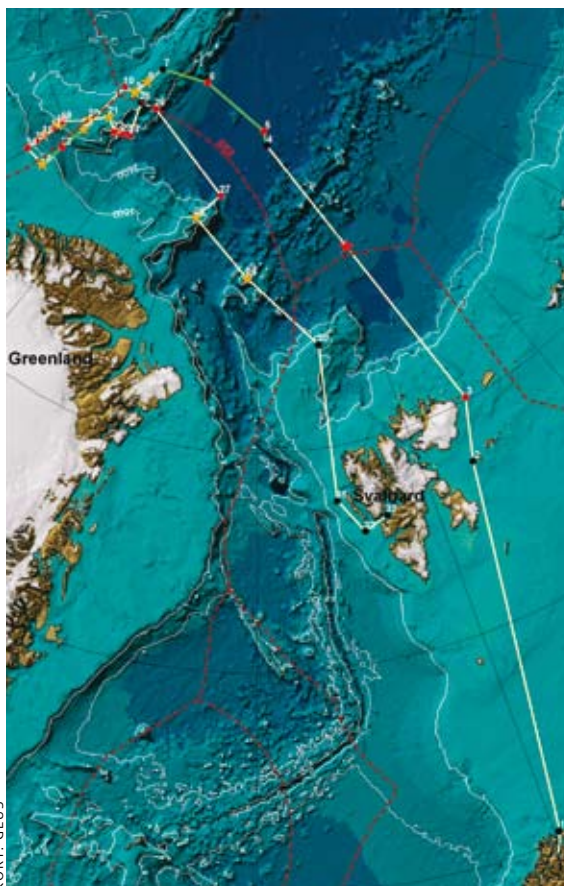
Sædvanligvis vælger man at dele langs en midterlinje, men kan man ikke blive enige, kan det give en langvarig diplomatisk tvist, hvor man til sidst kan blive nødt til at gå til FN-domstolen i Haag. Christian Marcussen mener dog ikke, at det er noget, der umiddelbart kommer på tale:

– En eventuel afgørelse vedrørende udvidelse af kontinentalsklens grænser vil nok først foreligge om 8 til 10 år, og på grund af den permanente havis er det ikke muligt at udnytte eventuelle ressourcer foreløbigt.

Det er heller ikke sikkert, at Danmark overhovedet kan gøre krav på større områder nord for Grønland, men et kryptisk svar fra Christian Marcussen lyder:

– Hvis vi nu var sikre på, at der ikke var noget at komme efter, så drog vi nok ikke ud på denne mission – der er jo tale om meget store udgifter, siger han og vil hverken be- eller afkræfte spekulationer om, at Nordpolen eventuelt kan vise sig at blive dansk om nogle år.

Hjemmeside med flere oplysninger:
www.a76.dk

KORT: GEUS

Foreløbig sejlroute, som dog med meget stor sandsynlighed bliver ændret på grund af isforholdene.

Rød stjerne: foreslået mødested med den russiske atomisbryder.

Grønne linjer: seismiske profiler.

Hvide linjer: multibeam bathymetriske linjer.

Gule stjerner: geologiske prøvetagningspositioner (piston corer) og CTD stationer.